

نقش جمهوری آذربایجان در فاجعه زیست محیطی دریاچه ارومیه

ali/خبرگزاری آران

موضوع انتقال آب رودخانه مرزی ارس به دریاچه ارومیه در حالی مخالفت غیر حقوقی و غیر قانونی برخی از مقام های دولتی جمهوری آذربایجان را بر انگیزت که به نظر کارشناسان، فاجعه خشک شدن این دریاچه گریبان این کشور را نیز خواهد گرفت

دریاچه ارومیه از سال ها قبل تاکنون فراز و نشیب های فراوانی را شاهد بوده است، روزگاری شاهد بالا آمدن آب دریاچه و تلاش مسئولین برای مهار این آب و روزگاری نیز عقب نشینی زیاد آب و بیرون زدن بخش اعظمی از نمک موجود در کف دریاچه و مطالبه مردم برای نجات آن.

در دهه اخیر پس از آغاز خشکسالی های متوالی و در نتیجه آن کاهش شدید باران و افزایش میزان تبخیر نسبت به ورودی موجب شد ده ها و بلکه صدها متر از سواحل نمکین دریاچه به ویژه در مناطق جنوبی بیرون زده و نگرانی های فراوانی را برای مردم حاشیه نشین و کارشناسان اهل فن به ارمغان آورد.

دریاچه ای که در صورت خشک شدن آن، نه تنها باران های نمکی مردم و کشاورزی منطقه را تهدید می کند، باران های یونی نیز که در برخی موارد، با عقب نشینی آب بیرون خواهد زد، مشکلات تنفسی و زیست محیطی فراوانی را بار خواهد آورد.

متولیان امر، راهکارهای مختلفی از جمله بارورسازی ابرها، مدیریت منابع آبی با روش های نوین آبیاری جهت جلوگیری از هدررفت آب و بهبود بهره وری در کشاورزی و در نهایت آغاز عملیات اجرایی انتقال آب بین حوضه ای، از طریق پمپاژ از رودخانه های حوضه آبریز غیر از دریاچه ارومیه، بویژه رود "ارس" که در مرز ایران و جمهوری آذربایجان است و در نهایت به دریای خزر می ریزد و رود "زاب" که رود مرزی ایران و عراق است را در نظر گرفته اند.

ایران بر پایه تفاهم نامه هایی که در طی سال های متعددی به امضای دو طرف رسیده است، به صورت درصدی حق آب برداشت از دو رودخانه ارس و زاب را دارد.

در این میان پس از اعلام مسئولان ایرانی مبنی بر تصمیم ایران برای برداشت بخشی از آب رودخانه ارس برای احیای دریاچه ارومیه، این تصمیم با واکنش مقام های دولت جمهوری آذربایجان همراه شد.

خبرگزاری ترند آذربایجان به نقل از وزیر محیط زیست و منابع طبیعی جمهوری آذربایجان گزارش داد که تهران باید رضایت باکو را برای انتقال آب ارس به دریاچه ارومیه جلب کند.

این ادعای وزیر محیط زیست آذربایجان در حالی مطرح می شود که از یک سو اثرات سوء خشک شدن دریاچه ارومیه از قبیل باران های نمکی و از بین رفتن اراضی کشاورزی و باغات، جمهوری آذربایجان را نیز در بر خواهد گرفت و از سوی دیگر، براساس پروتکل های موجود، حق آب ارس به دریاچه خزر یک میلیارد مترمکعب در سال است، در صورتی که سالانه چیزی در حدود 3.2 میلیارد مترمکعب آب از این رودخانه به خزر وارد می شود، یعنی حدود 2.2 میلیارد متر مکعب آب مازاد بر حق آب ارس، سهم سه کشور ایران، آذربایجان و ارمنستان است.

جمهوری آذربایجان حق سنگ اندازی ندارد

همچنین به گفته جلال زاده استاندار آذربایجان غربی که استانش میزبان دریاچه ارومیه و بخشی از رود ارس است، "جمهوری آذربایجان بیشترین مصرف کننده آب این رودخانه بوده و با توجه به اینکه تا به حال ایران از تمامی سهم خود در رود ارس برداشت نکرده، جمهوری آذربایجان نمی تواند در مورد برداشت حق آب ارس ایران سنگ اندازی کند."

وی ادامه داد: البته من اظهارنظر وزیر محیط زیست جمهوری آذربایجان را در رسانه ها دیدم و بلافاصله از وزارت امور خارجه پیگیری صحت و سقم آن شدم که مورد تایید قرار نگرفت و این اظهار نظر شخصی وی بوده و از مبادی رسمی با ایران مطرح نشده است.

جلال زاده با اشاره به اینکه به هیچ وجه قصد نداریم با انتقال آب از ارس، مبدأ را خراب کرده و مقصد را آباد کنیم، اظهار داشت: ما در نظر داریم با طرح مطالعه شده و کارشناسی ضمن جلوگیری از عمیق شدن بحران دریاچه ارومیه، منابع موجود کشاورزی منطقه در شمال غرب کشور را حفظ کنیم.

جبار وطن فدا مدیرکل دفتر رودخانه های مرزی و منابع آب مشترک وزارت نیرو که در امضای این پروتکل در باکو حضور داشت، در این زمینه گفت: مذاکرات طرفین با استفاده از تجربه های 40 ساله دو کشور برگزار شد و در آن، درباره نحوه استفاده از آب و انرژی رودخانه ارس بین دو کشور پروتکل امضا شد که بر اساس این پروتکل، مقرر شد دو کشور از انرژی برقی و منابع آبی سدهای ارس و میل موغان به طور مشترک استفاده کنند.

امسال چهلمین سالگرد استفاده مشترک آذربایجان و ایران از انرژی برقی سدهای آبی ارس و میل موغان است. نشست کمیته همکاری دو کشور نیز در این زمینه همه ساله در ایران و آذربایجان برگزار می شود. در نشست امسال در باکو، نمایندگان استانداری های آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و اردبیل از ایران و مسئولان سدهای آبی ارس و میل موغان شرکت کردند و پس از بحث و تبادل نظر توافق کردند که انرژی برقی و منابع آبی ارس بین دو کشور به دو قسمت مساوی تقسیم شده و از آن استفاده شود.

در این نشست، حجم ذخیره سازی آب در سدهای مشترک و نحوه استفاده از آن برای امور کشاورزی دو کشور مشخص شده است. همچنین بر اساس موافقت های انجام شده، در صورت بروز خشکسالی هر دو کشور امکان استفاده از ذخایر آبی را خواهند داشت. بنابراین در شرایط فعلی عجیب است که وزیر محیط زیست آذربایجان همچنان می گوید تهران باید رضایت باکو را برای انتقال آب ارس به دریاچه ارومیه جلب کند.

ارس؛ سومین رودخانه ایران از لحاظ قدرت

رودخانه دایمی ارس مهم ترین و پرآب ترین رودخانه شمال غربی ایران و شمالی ترین نقطه استان های آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و اردبیل است. رودخانه ارس از کوه بینگول داغ (هزار برکه) واقع در حوالی سرچشمه فرات در ترکیه سرچشمه گرفته با جاری شدن آن در مرزهای ایران، آذربایجان و ارمنستان، در نهایت به دریای خزر می ریزد که می توان سومین رودخانه ایران از لحاظ قدرت آب تلقی کرد.

آراز از دو شاخه مجزا یکی در ارمنستان و دیگری در ترکیه و سلسله جبال آرارات(آغری) تغذیه می شود که در محل زنگنه واقع در منتهی الیه شمال غربی ایران به هم می رسند. این منطقه، مرز مشترک ایران و جمهوری آذربایجان و ترکیه است. پس از آن رودخانه ارس تا محلی به نام بهرام تپه مرز مشترک سه کشور ایران و آذربایجان و ارمنستان است.

ارس در سال ۱۸۱۳ میلادی در پی عهدنامه گلستان به عنوان مرز ایران و روسیه انتخاب و تمامی مناطق شمال این رود از ایران جدا و به خاک روسیه افزوده شد.

این رود سراسر نوار شمال غربی کشور را سیراب می کند در تمام فصول سال پر آب است که درازای بخش مرزی این رود در ایران 475 کیلومتر و درازای سرتاسری رودخانه بیش از 1000 کیلومتر است و از شهرستانهای ماکو، اهر، مرند و گرمی در استان های آذربایجان شرقی و غربی و اردبیل عبور می کند.

بعدها ایران و اتحاد شوروی با هم سدی در ناحیه پلدشت به نام سد ارس بنا کردند. سد خدآفرین و سد قیرقلعه سی به صورت مشترک با ارمنستان روی ارس احداث می شود.

منبع: رجانیوز